

то лице не само един горещ патриот, един способен и опитен публицист, един духовит прозаик, но и един поет... сега още по-ясно виждаме каква голяма загуба е претърпяла нашата книжнина със смъртта на З.Стоянова, и още повече се уверяваме, че тоя гениален самоук щеше да играе навярно още една важна роля не само в журналистиката, но може би и в художествената литература, ако да не беше ни лишила съдбата тъй рано от него"⁴⁰. Това не са думи, продиктувани от почит към мъртвия, нито реверанс към бившия председател на Народното събрание, а е една искрена, ценна и макар кратка, но изключително съдържателна характеристика на публицистичното и литературното наследство на Захарий Стоянов, в истинността на която ни убеждават и по-ранните положителни отзиви на Иван Шишманов за Захариевото творчество⁴¹. По-късно, много години след него, Михаил Арnaudов причислява Захарий Стоянов към конгениалните ученици на Любен Каравелов, приемайки го за негов духовен наследник, оставил прекрасен пример с творчеството си за съхраняване на националното в литературното ни развитие⁴². И с това се прекратяват всякакви спорове около неговата публицистична и литературна ориентация, без да изчезват изобщо разбира се, тъй като проблемите и неизяснените въпроси, свързани с името му са многобройни, някои от които остават нерешени и досега.

1. **Стоянов, З.** Записки по българските въстания, С, 1981, 65-86; 2. Пак там, с.86; 3. **Стоянов, З.** Съчинения, т.2, С, 1983, с.99; 4. Позоваването върху отделните статии е съвсем условно, но то дава представа за идейната среда, в която е израствал Захарий Стоянов, още повече, че те са подбрани от периода 1870-1875 г. Затова, че той четял много има сведения, които посочва сам З.Стоянов в своите "Записки", а и Н.Обретенков, който е бил библиотекар в русенското читалище "Зора", потвърждава това. Трайният интерес към литературата потвърждава и твърдението на биографа на З.Стоянов Тодор Ташев, че "Записките" са замислени и започнати още преди Освобождението - вж: Ташев, Т. - "Животът на летописеца", ч.ІІ, П.1985, 42-62; 5. По въпроса дали З.Стоянов е публикувал и преди това има множество предположения. Виж: Ташев, Т. - Цит.съч., с.64; Стоянов, З. Непознати страници, С, 1981, с.13; 6. Независимост, бр.30 от 24.XII.1880 г.; 7. **Каравелов, Л.** Събрани съчинения, т.8, С,1986, с.111; 8. **Каравелов, Л.** Събрани съчинения, т.5, С,1985, 335-340; 9. **Ботев, Хр.** Съчинения, т.1, С, 1979, с.16; 10. **Каравелов, Л.** Събрани съчинения, т.8, С, 1986, с.23; 11. **Каравелов, Л.** Събрани съчинения, т.8, С, 1985, 587-589; 12. **Ботев, Хр.** Съчинения, т.2, С, 1979, с.87; 13. **Каравелов, Л.** - Цит.съч., с.335; 14. **Стоянов, З.** Съчинения, т.3, С, 1983, с.244; 15. Пак там; 16. Пак там, с.245; 17. **Стоянов, З.** Цит.съч., с.65; 18. Пак там - 59-62, 66-69, 74-76, 77-78, 251-254, 258-263, 264-268 и др.; 19. **Стоянов, З.** Непознати страници, С, 1981, с.13; 20. **Боршуков, Г.** Възход, завои, падени на една жизнена публицистика. В: Стоянов, З. Съчинения, т.3, С, 1983, с.29; 21. Виж например: Каравелов, Л. Събрани съчинения, т.8, С, 1986, 348-350; т.9, С, 1986, 127-130, 147-159 и др.; 22. **Каравелов, Л.** Събрани съчинения, т.5, С, 1985, с.432; 23. **Стоянов, З.** Съчинения, т.3, С, 1983, 202-203; 24. В цитираното вече съчинение на Т.Ташев се дават обилни сведения за широките връзки, които е имал З.Стоянов с руските емигранти, намиращи се в България, от които е получавал много сведения за живота в царска Русия.; 25. **Ботев, Хр.** Цит.съч., 33-34; 26. **Стоянов, З.** Цит.съч., 53-55; 27. Пак там; 28. Пак там; 29. Пак там, с.246; 30. **Каравелов, Л.** Събрани